

Vår saksbehandler
Anna Ingrid Maria Körlof Askholt
+4745911656
KS/US/MTUVJ

Vår dato
2017-09-20

Vår referanse
2017/024262-007/FORSVARET/ 008

Tidligere dato **Tidligere referanse**

Til
Forsvarets høyskole

Kopi til

Høringsuttalelse om forslag vedrørende innføring av forbud mot plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager, skoler, universiteter og høyskoler og ordningene etter introduksjonsloven, 12. juni 2017 - Krigsskolen

1 Bakgrunn

Det vises til mottatt høringsbrev vedrørende forslag til endringer i barnehageloven, opplæringsloven, friskoleloven, folkehøyskoleloven, voksenopplæringsloven, universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven, introduksjonsloven av 12. juni 2017 med høringsfrist 20. september 2017.

Krigsskolen mener at følgende forhold/bestemmelser berører Krigsskolen sett opp mot det som er sendt på høring:

- Faglige forhold vedrørende militær utdanning og trening ved Krigsskolen.
- Forslag til endring av Universitets- og høyskoleloven – introduksjon av § 7-8 ledd:
 - I første ledd: Formuleringen «forbindelse med undervisning, inkludert på turer, ekspedisjoner og lignende i tilknytning til utdanningsinstitusjonens undervisning eller virksomhet, og på utdanningsinstitusjonenes områder i pauser og lignende i tilknytning til studiene».
 - Begrepet «pedagogiske forhold» i første ledd.
 - I annet ledd: Sanksjoner ovenfor studenter.
- Forskrift om delvis innlemming av Forsvarets høyskoler med hjemmel av lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler.
- Forskrift for studier og eksamen ved Krigsskolen med hjemmel av lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler.
- Hærens uniformsreglement.
- Stående ordre for Krigsskolen.

2 Drøfting

2.1 Menneskerettigheter

Med bakgrunn i domsslutning fra den Europeiske menneskerettsdomstol kan Krigsskolen ikke se at lovforslaget er i strid med Europakonvensjonen for menneskerettigheter.¹

2.2 Faglige forhold ved utdanningen på Krigsskolen som betinger at hele ansiktet vises

Lovforslaget vil trolig ikke medføre endringer for utdanningen ved Krigsskolen. Gjeldende rett gir allerede institusjonene mulighet til å fastsette et forbud mot at studentene i undervisnings- eller eksamenssituasjoner av faglige hensyn nytter klesplagg som dekker ansiktet helt eller delvis. Bestemmelser om felles uniformsregler i Forsvaret² tillater riktignok ulike religiøse hodeplagg, men bestemmelsene tillater derimot ikke klesplagg som dekker ansiktet helt eller delvis, noe som omfatter niqab, jilbab, burka og eventuelle andre plagg som skjuler ansiktet og/eller uniformen. (Se vedlegg 1).

Faglige forhold vedrørende det militære yrket preges i betydelig grad av samarbeid i gruppe for å løse oppdrag. Det er av avgjørende betydelse at aktørene har tillit til hverandre, stoler på sine medsoldater samt at samhandling og verbal og ikke-verbal mellommenneskelig kommunikasjon fungerer fullgodt. Utdanningen består også i høy grad av fysisk trening og andre fysisk utfordrende militære oppdrag hvor ansiktsdekkende plagg er lite hensiktsmessige.

I undervisningssammenheng og trening på militære oppdrag vil det å lære og samarbeide være en mellommenneskelig prosess hvor kommunikasjon, kroppsspråk og ikke minst ansiktsmimikk er avgjørende betydning. For å få en fullgod utdanning ved Krigsskolen kreves derfor en høy grad av integrasjon, tillitt og kunnskap om hverandre. Dette gjelder både mellom kadetter og mellom kadetter og lærere/instruktører. Krigsskolen mener at klesplagg som dekker ansiktet i undervisningssituasjoner allerede i dag er uforenlig med den samhandling, læring og kommunikasjon som er nødvendig i den militære profesjonen. Kadettene på Krigsskolen skal etter endt utdannelse gå inn i lederstillinger i Forsvaret der tillitt og kunnskap og evne til å lese hverandre i meget krevende livstruende situasjoner er grunnleggende for å kunne løse oppdrag og ta vare på sine undergitte.

2.3 Behov for unntak/presisering vedrørende lovforslaget

2.3.1 «Pedagogiske forhold»

Det vises til i høringsnotatet (s 49-50) at pedagogiske forhold (samhandling, kommunikasjon og andre deltakers utbytte av undervisningssituasjonen) gjør at en både i selve undervisningssituasjonen, men også i sosiale situasjoner utenfor undervisningssituasjonen på lærestedet, ønsker at det skal være forbud mot ansiktsdekkende klesplagg.

Samtidig åpnes det i forslaget til ny lovtekst for unntak knyttet til pedagogiske forhold, altså at det skal kunne nyttes ansiktsdekkende plagg. Antakelig har en f eks tenkt på studenter som f eks har praksis i klinikk hvor munnbind og/eller hodehette vil være normalbekledning.

I den militære utdanningen kan det av faglige og pedagogiske grunner finnes behov for dekning av ansiktet, for eksempel personlig kamuflasje (ansiktsmaling) eller i rollespill hvor såkalt «hooding» av krigsfanger/gisselsituasjoner og liknende vil være av vekt for å få en realistisk

¹ S.A.S. v. France, Eur. Ct. H.R. (July 1, 2014), Application No. 43835/11.

² Forsvarsstaben, 14. august 2015, jf punkt 2.33.3

treningssituasjon. Det vil være situasjoner som ikke vil være like intuitive for personer utenfor Forsvaret å ha en kunnskap om, slik at Krigsskolen ønsker derfor at det eksplisitt enten i lovteksten eller i tilhørende forskrifter gis mulighet for skoler ved Forsvarets høyskoler til å selv å definere hva en undervisningssituasjon er med hensyn til militære og faglige behov.

En annen mulighet er å skissere et unntak i lovteksten for «faglige forhold» i tillegg til klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

2.3.2 Formuleringen «i forbindelse med undervisning»

Lovforslaget skisserer et forbud mot plagg som dekker ansiktet «i forbindelse med undervisning, inkludert på turer, ekspedisjoner og lignende i tilknytning til utdanningsinstitusjonens undervisning eller virksomhet, og på utdanningsinstitusjonenes områder i pauser og lignende i tilknytning til studiene».

Krigsskolen vil ha behov for å regulere bruk av ansiktsplagg utover overnevnte situasjoner. Skikkethet som militær leder er et eget fag som i praksis er alt kadettene gjør i tiden på Krigsskolen, døgnet rundt og alle dager på året. Elementene som vurderes er lederskap generelt, ansvar, samarbeid og kommunikasjon, faglig dyktighet, vurdering, forvaltningsansvar, språkføring, kreativitet, og mestring. Man bedømmes også hvordan man opptrer utenfor skolens område.

Gjennom «Reglement for utdanning i Forsvaret» (RUF) er Krigsskolen pålagt å kontinuerlig å vurdere den enkelte kadetts skikkethet som militær leder. Hvordan Krigsskolen gjennomfører dette, er detaljert beskrevet i Stående ordre for Krigsskolen. Dersom en kadett vurderes til ikke å være skikket, vil han eller hun bli frabeordret.

Som tidligere nevnt ønsker Krigsskolen derfor at det enten i lovteksten eller i tilhørende forskrifter gis mulighet for Forsvarets høyskoler til å selv konkret definere hva en undervisningssituasjon er med hensyn til militære og faglige behov.

2.3.3 Sanksjoner mot studenter som bryter forbudet mot ansiktsdekkende plagg

Det skisseres i lovforslagets annet ledd av ny § 7-8: «*En student som tross skriftlig advarsel har brukt klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet i strid med regelverket, kan bortvises i inntil ett år. Hvis studenten til tross for skriftlig advarsel ikke etterkommer vedtak om bortvisning, kan studenten utestenges fra utdanningen i inntil ett år. Avgjørelse om bortvisning kan treffes av rektor eller den denne bemyndiger. Avgjørelse om utestengning treffes av styret selv eller institusjonens klagenemnd.*»

Forsvarets høyskoler, inkludert krigsskolene, har i forskrift om delvis innlemming av Forsvarets høyskoler under lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler fått unntak for at i egen forskrift for den enkelte militære høyskole kunne fastsette ikke-akademiske årsaker til relegering og frabeordning. Det er et godt regime som Forsvaret har introdusert, hvor det også er en egen klageinstans på blant annet reagerings- og frabeordningssaker – Felles klagenemnd for Forsvarets høyskoler. En av årsakene til at Forsvaret har fått ordningen om bare delvis innlemmelse av universitets- og høyskoleloven er det faktum at alle kadetter er statsansatte. Ved sanksjoner ovenfor kadetter må det tas hensyn til statsansatteloven.

Slik lovforslaget nå er utformet vil en eventuell utestengelse av en kadett inntil ett år føre til at kadetten oppbeholder lønn i inntil ett år uten at Forsvaret får noe igjen for dette utdanningsmessig. Krigsskolen finner dette uhensiktsmessig. Forskriften om delvis innlemming

av Forsvarets høyskoler må derfor endres til også å unnta ny paragraf i universitets- og høyskolelov §7-8 annet ledd.

Siden Forsvaret allerede i dag i uniformsbestemmelsene ikke tillater tildekking av ansiktet vil gjentatte brudd på uniformsreglementet som et minimum føre til refselse iht militær disiplinærlov, og kadetten vil dermed få uakseptabel militærandel. Dette vil kunne føre til at en mister skoleplassen, utdanningskontrakten blir sagt opp og en vil bli frabeordret. I og med at forbud mot ansiktsdekkende plagg blir tatt inn i første ledd av den nye § 7-8 vil Forsvaret måtte ta hensyn til dette i utformingen av sitt uniformsreglement som gjelder elever ved Forsvarets Høyskoler. Brudd på den bestemmelsen vil få konsekvenser for de som evt. bryter bestemmelsen. I grove tilfeller vil det føre til frabeordning.

2.4 Klimatiske eller sikkerhetsmessige forhold

Kadettene ved Krigsskolen og instruktører/lærere vil i noen sammenhenger ha behov for utstyr som vil dekke til ansiktet. Det meste av dette vil være begrunnet i sikkerhet (hjelmer, briller, hette, vernemaske) eller værforhold (luer, buff, kjøremaske og headover). Lovforslaget dekker behovet for slike unntak som er relatert til klimatiske eller sikkerhetsmessige forhold.

3 Konklusjon

Krigsskolen vil etter en samlet vurdering oppsummere drøftingen til følgende konklusjon og anbefaling:

- Krigsskolen mener at dagens lovgivning ivaretar Krigsskolens behov for å kunne regulere bruk av ansiktsdekkende klesplagg på en hensiktsmessig måte. Dette gjøres i dag gjennom uniformsreglement og stående ordre.
- Krigsskolen har ikke noen prinsipielle innvendinger mot forslaget til ny lovgivning, men det må gjøres presiseringer i ny lov eller forskrift som tydeliggjør at skoler knyttet til Forsvarets Høyskoler selv kan definere hva som er en undervisningssituasjon siden elevene tidvis både er i døgntjeneste og evaluering. En annen mulighet er å skissere et unntak i lovteksten for «faglige forhold» i tillegg til klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.
- Krigsskolen mener at det er helt nødvendig ved en lovendring å endre forskriften om delvis innlemming av Forsvarets høyskoler i universitets- og høyskoleloven. Det bør inn i forskriften at en unntar ny paragraf i universitets- og høyskolelov, §7-8 annet ledd. Dette fordi kadettene er statsansatte og Forsvaret har et eget sanksjons-frabeordningsregime som er tilpasset dette.

Erlend Bekkestad
oberst
skolesjef

Dokumentet er elektronisk godkjent, og har derfor ikke håndskreven signatur.
